

ایران سیاحت

حسن باقری از زبان حسن دانایی‌فر:
می‌گفت آینده از آن کسی است که قدر تمندتر باشد

۲۲ صفحه

گذری کوتاه بر سیره جهادی شهید حسن باقری
او پرورش دهنده همه ما بود

۲۴ صفحه

متن مصاحبه سردار محمد باقر قالیباف در باره شهید باقری:

نیاز داریم تفکر حسن باقری را تکرار کنیم

کل قوا بود. ایشان آن موقع نماینده امام در شورای عالی دفاع بودند. در اهواز جلسه‌ای بود که همه فرماندهان ارتش آنجا حضور داشتند. وقتی نوبت حسن باقری شد، بلند شد که طرح سپاه و موضوعات سپاه را بگوید. خب ایشان یک جوان با چنّه ضعیف و در ظاهر فردی سن پایین بود. وقتی حسن باقری آمد با شرایط جلسه در دلم گفتم من نگرانم. جلسه چه خواهد شد وایشان چه خواهد گفت. به هر حال نوع تفکری بر جنگ حاکم بود، آقای ابوالحسن بنی صدر و نوع گفتمانی که امام در میدان جنگ داشتند کاملاً متفاوت بود. در واقع حسن باقری باید نمایندگی لقمان انقلاب را می‌کرد. با همه نگرانی وقتی ایشان شروع کرد و چند دقیقه‌ا از صحبت‌هایش گذشت، هر دقیقه که از نوع طرح و ارائه مطالب می‌گذشت، من خوشحال تر شدم و دیدم ایشان چه نگاهی، چه فکری، چه خلاقیتی، چه بیان قوی و چه اطلاعات دقیقی از جنگ دارد. خب این تربیت شده انقلاب، فرهنگ اسلام و تربیت شده امام بود.

■ **کلیدفهم جنگ**

در حقیقت جنگ و کلید فهم جنگ این بود که ما از یک سو واز یک منظر جنگ را تجلی‌گاه والاترین ارزش‌های اسلام و ارزش‌های انقلاب اسلامی می‌دانیم. بالاترین روحیه ایثارگری در اینجا به وجود آمد، اوج معنویت و حماسه‌سازی در نهاد آن فرمانده جوان جنگ بود. میدان جنگ در نگاه مدیریت حسن باقری اوج عقلانیت در میدان نبرد بود، اوج خلاقیت، تدبیر و نوآوری بود، محل بروز خلاقیت حسن باقری، در تغییر استراتژی جنگ بود. جنگ در واقع به هم تنیدگی ایمان، عقلانیت و عشق بود. هر کدام از اینها را بخواهیم جدا از هم تحلیل کنیم، اشتباه کرده ایم و نماد روشن عقل و ایمان و عقلانیت و عشق، شهید حسن باقری بود. بدون این کلید واژه نمی‌شد جنگ را شناخت. آزادی خرمشهر مصداق و نمونه بارز تفکر حسن باقری بود. سوم خرداد و فتح خرمشهر متعلق به حسن باقری است.

اینکه رساترین کلام را در خرمشهر حضرت امام فرمودند که خرمشهر را خدا آزاد کرد. هر چه فکر کنیم که یک کلامی دقیق‌تر، عمیق‌تر، معنوی‌تر حتی مادی‌تر بخواهیم در ادبیات بگوییم، از هیچ ابعادی پیدا نمی‌کنیم این به جای خود. اگر ما آزادی خرمشهر را در واقع تبلور تلاش رزمندگان بدانیم که این گونه است، اگر ما آزادی خرمشهر را یک نقطه عطفی نه تنها در جنگ‌مان بلکه در تاریخ انقلاب اسلامی بدانیم باز هم حرف گزافی نگفتم، اگر ما خرمشهر را بهترین الگوی مقاومت و شهادت بدانیم باز هم حرف گزافی نگفته ایم، اگر ما خرمشهر را یک نقطه عطف و تحولی در حوزه دفاع مقدس و حوزه روابط سیاسی جنگ بدانیم باز هم حرف گزافی نگفته ایم و اگر آزادسازی خرمشهر را اوج مدیریت روحانیت شیعه در تاریخ این کشور بدانیم که با فرماندهی حضرت امام(ره) چنین اتفاقی افتاد که در تاریخ بی نظیر بود حرف گزافی نگفته ایم، به هر حال من می‌خواهم بگویم ما می‌توانیم از ابعاد مختلف به موضوع خرمشهر و آزادی خرمشهر بپردازیم. واقعاً اگر ما آزادی خرمشهر را اوج وعده الهی و نصرت الهی برای رزمندگان بدانیم به نظر من واقعا و بدون شک این گونه بوده است. شاه کلید فتح خرمشهر حسن باقری است. اجازه بدهید با همه این زیبایی‌ها من به گوشه اش اشاره کردم. ما باید از این منظر نگاه کنیم که چگونه این اتفاق افتاد؟ ما نیاز داریم تا آن افتخار گذشته و بویژه تفکر حسن باقری را تکرار کنیم. ما حتماً باید این افتخار را در تاریخ ماندگار و تکرار کنیم.

■ **نجات جنگ از بحران**

مدتی مسئولیت عملیات تیپ ۲۱ امام رضا را در عملیات رمضان به عهده داشتیم، در تیپ امام رضا در خدمت ایشان بودم. حسن باقری نقش مؤثری در عملیات‌های این تیپ داشت. تسلط حسن باقری بر تیپ امام رضا و آماده‌سازی تیپ، گردان‌ها و واحدها را در آن روز گرم تیرماه ۱۳۶۱ فراموش نمی‌کنم. وقتی آمدند و آقای ولی‌الله چراغچی و واحدهای ستادی و گردان‌ها خدمت ایشان گزارش دادند، حسن باقری با اطلاع کامل از وضعیت توانست با رفع مشکلات تیپ ما را ترغیب به شناسایی و اجرای عملیات کند. تک‌تک فرمانده گردان‌ها و واحدها را می‌شناخت، وارد مشکلات گردان می‌شد و براحتمی راه حل برای آن داشت. نوع مدیریت حسن باقری برایم الگو بود. معتقد بودم این نوع مدیریت در هر سیستمی موفق است. همین مدیریت، جنگ را از بحران نجات داد. حسن باقری الگوی اخلاق، رفتار و ادب بود. قرارگاه نصر تبدیل به لشکر نصر شد که امروز یکی از قوی‌ترین یگان‌های سپاه است. شهادت شهید حسن باقری هم درست روزی شد که ایشان برای شناسایی به منطقه فکه رفته بود. در شناسایی عملیات والفجر بود که این بزرگوار در روز نهم بهمن ۱۳۶۱ در خط لشکر نصر به شهادت رسید.

نام حسن باقری همیشه برای ما در اخلاق، در ادب، در مدیریت، در قدرت فرماندهی، در محبت، شجاعت، ایثار و گذشت نمونه بود. من واقعا باید از فرمانده خودم شهید حسن باقری صادقانه سخن بگویم. روزهای اولی که وارد جنگ شدم، سن و سال کمی داشتم. شاید سنم آن روزها ۱۹-۱۸ سال بیشتر نبود. حسن اطلاعات عملیات جنگ را پایه‌گذاری کرده بود، اگر پرسیده شود از کی با حسن باقری آشنا شدید، به محض ورود به اهواز با اولین نام فرمانده‌ای که آشنا شدم، حسن باقری بود. حسن باقری در بین فرماندهان و رزمندگان، بویژه بچه‌های خراسان نام آشنایی بود. اگر چه آغاز جنگ عنوان اطلاعات عملیات جبهه‌های جنوب را برعهده داشت، اما تصور همه این بود که حسن باقری فرمانده اصلی جنگ است، نیروهای خراسان در محور الله اکبر جبهه‌ای داشتند، اولین بار آن نیروها را در قالب سه گردان سازماندهی کرد، استعداد هر گردان ۳۱۳ نفر بود، فرمانده آن گردان‌ها برادران‌مان آقای علی آهنی، حسن علی مردانی و فکر کنم سیدهاشم درجه‌ای بودند. در آخرین روز اردیبهشت ۱۳۶۰ عملیات امام علی را طراحی کرد و در تیه‌های الله اکبر به اجرا گذاشت. در آن زمان برادران آقای رحیم صفوی، غلامعلی رشید و حسن باقری در گلف مسئولیت اداره جنگ را در سپاه به عهده داشتند.

آن عملیات با آزادی تیه‌های الله اکبر و موفقیت کامل به پایان رسید و به نیروهای خراسان در جنگ اعتبار بخشید. در عملیات طریق‌القدس نیروهای خراسان در محور شمال بستان با استعداد گردان وارد عمل شدند. بعد از طریق القدس خط دفاعی چذابه تا سعیدیه به آنها واکذار شد. وقتی که حسن باقری سازمان رزم سپاه را نوشت و تیپ‌های سپاه را سازماندهی کرد، از جمله تیپ‌هایی که تشکیل داد، تیپ ۲۱ امام رضا بود.

■ **متانت و پختگی**

اولین فرمانده تیپ امام رضا، محمدمهدی خادم‌الشریعه بود. مدتی کار شناسایی کردم، در یک محور کار شناسایی می‌کردم که باید گزارش آن را به حسن باقری می‌دادم، اولین بار که برای ارائه گزارش رفتم، در برخورد اولیه احساس کردم چون ایشان از لحاظ جثه یک مقدار ضعیف و جوان بود، احساس می‌کردم که می‌خواهند برای ما تعیین تکلیف کنند، در ذهنم این گونه بود ولی در اولین صحبت‌هایی که شد، یک مرتبه دیدم با چه ادب، متانت و با چه پختگی‌ای صحبت می‌کند. به دقت به حرف‌هایم گوش کرد. در همان دو دقیقه اول صحبت، احساس کردم که خلاصه یک فکر شیطانی در ذهن من بوده است. خب آن روز برایم یک تجربه ارزشمندی بود، در آنجا متوجه شدم اطلاعات خودش فراتر از شناسایی ما است، اما با انگیزه و با دقت گزارشم را گوش کرد و سؤال پرسید. به حسن باقری علاقه‌مند شدم.

■ **نقش حسن در فتح خرمشهر**

در عملیات فتح خرمشهر خدمت ایشان بودم، نقش پررنگ و ارزشمند حسن باقری را در قرارگاه نصر مشاهده کردیم. این نقش در طراحی و اجرای عملیات در قامت یک فرمانده مثل حسن باقری امکان‌پذیر بود. حضور و نقش حسن باقری در فتح خرمشهر را می‌توان از افتخارات ملی به حساب آورد. آزادی خرمشهر اوج تبلور مدیریت، فرماندهی و نبوغ حسن باقری در عرصه اداره جنگ بود. حسن قابلیتی داشت که مسیرها را طی کرد و به آخرین مراحل رشد و تعالی رسید. او توانست در صحنه جنگ سازمانی را برای سپاه ایجاد کند که در آن افراد رشد کنند و باورهای مدیریتی را در سازمان رزم به وجود آورد. او توانست سازمانی ایجاد کند که از جوان ۱۳ ساله تا مرد ۷۰ ساله را دربر گیرد. سازمان رزم سپاه محل حضور و بروز این استعدادها بود. افرادی با تحصیلات بالا و مدرک دکتری و تحصیل‌کرده از کشورهای غربی و آمریکا می‌آمدند، افرادی از دانشگاه‌های داخل آمدند، از این طرف بعضی‌ها هم رعیت و روستایی بودند بدون اینکه حتی سواد نام‌نگاری برای خانواده‌شان داشته باشند. اینها کنار هم در یک گردان قرار گرفته و گردان‌ها یک سازمان عظیمی را تشکیل دادند. حسن باقری با همین نیروها جنگ را اداره کرد. او سازمانی را پایه‌ریزی کرد که هر کسی در جنگ در جای خودش قرار گرفت، در جنگ سفارشی وجود نداشت. شایسته‌سالاری و شایسته‌گزینی در میدان جنگ و صحنه نبرد بود. میدان جنگ بروز و ظهور ارزش‌ها است. طرح‌هایی که حسن باقری تهیه می‌کرد، برای همه سپاه و ارتش قابل اجرا بود.

■ **جلسه معروف با حضور آیت‌الله خامنه‌ای و بنی‌صدر**

خاطره‌ای از ریاست جمهوری آقای خامنه‌ای شنیدم که در همان ابتدای جنگ وقتی در لشکر ۹۲ جلسه‌ای برگزار شد، هنوز دورانی بود که ابوالحسن بنی صدر فرماندهی

پرونده ویژه «ایران» در سی و نهمین سالگرد شهادت حسن باقری

شاه کلید مقاومت و پیشرفت

از همین رو در این ویژه‌نامه، «ایران» با انتشار مصاحبه‌ای از سردار محمدباقر قالیباف در سال ۶۹، سردار حسن دانایی‌فر در سال ۶۱ و در آخر، مقاله‌ای کوتاه درباره سیره جهادی حسن باقری، میراث ماندگار وی را گرامی می‌دارد؛ به امید بهره‌بردن و عمل کردن.

فتح‌المبین، رمضان و بیت‌المقدس که منجر به آزادسازی خرمشهر پس از ۵۷۶ روز اشغال از سوی رژیم بعث شد، از او کارنامه و میراثی به جای گذاشته است که پس از گذشت ۳۹ سال از شهادتش در نهم بهمن ۶۱، ما را محتاج بازخوانی ابعاد شخصیتی این «نابغه جنگ» می‌کند.

گروه سیاسی / «غلامحسین افشردی»: نام واقعی و کمتر شنیده شده فرمانده ارشد و جوان سال‌های ابتدایی دفاع مقدس است که با نام مستعار و پرآوازه «حسن باقری» در قلب تاریخ مقاومت و پیشرفت جمهوری اسلامی ثبت شده است. نقش خاص و فعال حسن باقری در عملیات‌های